

Ruimtelijke onderbouwing realisatie
machineberging Kerklaan 20 te Oude
Pekela



BügelHajema
Plek voor ideeën

**Ruimtelijke onderbouwing realisatie
machineberging Kerklaan 20 te Oude
Pekela**

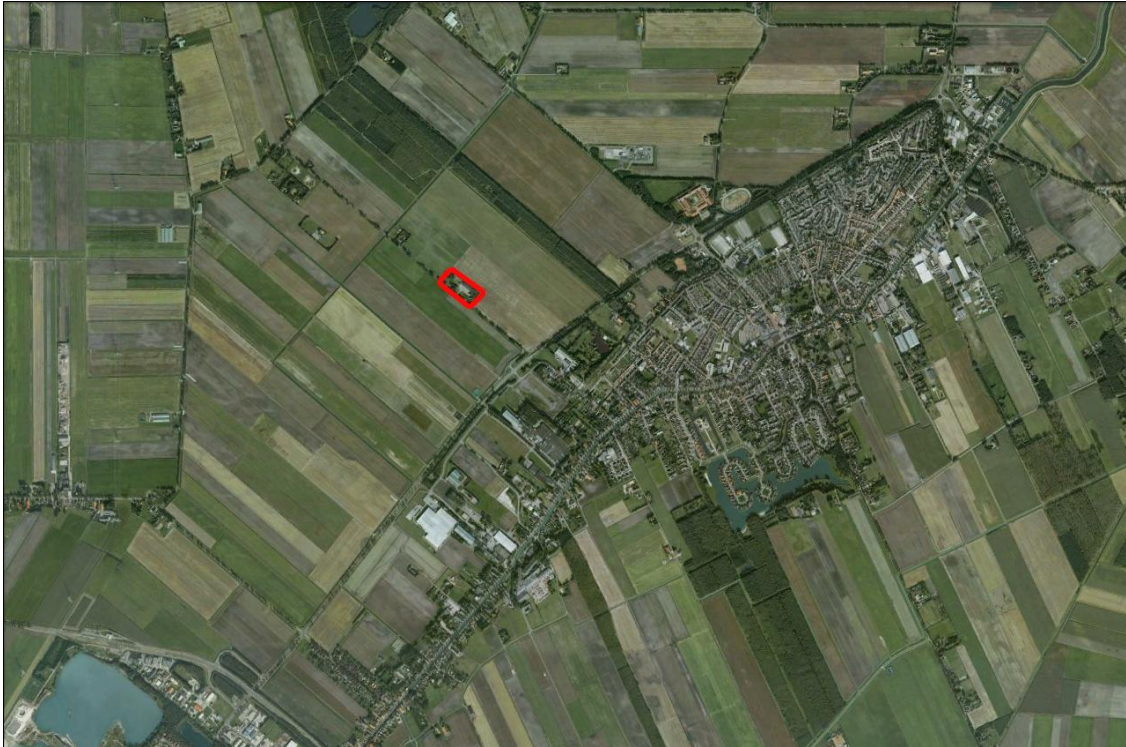
23 juni 2014

Projectnummer 190.27.50.00.00



Ideeën voor een plek

Overzichtsk kaart



Bron: Google earth

Inhoudsopgave

1	Inleiding	7
2	Gebiedsbeschrijving	9
2.1	Ligging en bereikbaarheid	9
2.2	Historie	9
3	Huidige en nieuwe situatie	13
3.1	Huidige situatie	13
3.2	Nieuwe situatie	14
4	Beleid	17
4.1	Provinciaal beleid	17
4.2	Gemeentelijk beleid	19
4.3	Conclusie	22
5	Milieu	23
5.1	Bedrijvigheid	23
5.2	Wegverkeerslawaaï	23
5.3	Bodem	23
5.4	Water	23
5.5	Ecologie	24
5.6	Externe veiligheid	28
5.7	Archeologie en cultuurhistorie	30
5.8	Luchtkwaliteit	31
5.9	Duisternis en stilte	33
6	Economische uitvoerbaarheid	35
7	Maatschappelijke uitvoerbaarheid	37

Inleiding



Op het perceel Kerklaan 20 te Oude Pekela is het agrarisch bedrijf Wortelboer (hierna te noemen ‘initiatiefnemer’) gesitueerd. Het agrarisch bedrijf bestaat uit twee delen; een akkerbouwbedrijf en een loonbedrijf. De omzet van beide bedrijven wordt voor globaal 75% gerealiseerd door het akkerbouwbedrijf en voor 25% door het loonbedrijf. Het akkerbouwbedrijf van Wortelboer exploiteert een akkerbouwareaal van 250 ha. Het loonbedrijf heeft geen grond en voert voor een deel werkzaamheden uit voor bovengenoemd akkerbouwbedrijf. Volledigheidshalve kan worden geconcludeerd dat het akkerbouwbedrijf een volwaardig agrarisch bedrijf is en tevens als hoofdfunctie kan worden aangemerkt. Het loonbedrijf kan worden aangemerkt als nevenfunctie. De nieuwe machineberging zal met name door het akkerbouwbedrijf (de hoofdfunctie) worden gebruikt.

AANLEIDING

Begin januari heeft initiatiefnemer een aanvraag voor een omgevingsvergunning ingediend voor de realisatie van een machineberging op het perceel Kerklaan 20 te Oude Pekela. De gemeente Pekela heeft aangegeven in principe medewerking te willen verlenen aan het bouwplan in afwijking van de beheersverordening.

Op de overzichtskaart voorin dit rapport is de ligging van het projectgebied nader aangegeven. Het gebied valt onder de beheersverordening Buitengebied Pekela (vastgesteld d.d. 2 juli 2013). Het projectgebied heeft in de beheersverordening de bestemming Agrarisch en de dubbelbestemming Waarde - Archeologie 3. De voorgenen ontwikkeling in dit gebied past niet geheel binnen de kaders van de beheersverordening. Daarom is een ruimtelijke onderbouwing ten behoeve van een omgevingsvergunningsaanvraag (ex artikel 2.12, lid 1, sub a, onder 3 van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht) nodig. Overigens zij nog opgemerkt dat een nieuw bestemmingsplan Buitengebied, dat ook betrekking heeft op dit projectgebied, in ontwikkeling is.

BEGRENZING EN VIGEREND
PLAN

Dit rapport is als volgt opgebouwd. In hoofdstuk 2 wordt kort ingegaan op de historische ontwikkeling en de huidige ruimtelijke structuur van de gemeente en de kern Oude Pekela. In hoofdstuk 3 komt de huidige en nieuwe situatie van het plangebied aan de orde. In hoofdstuk 4 volgt het relevante beleid van de provincie en de gemeente. De uitvoerbaarheidsaspecten: wegverkeerslawaaï, industrielawaai, milieuzonering, externe veiligheid, bodem, water, luchtkwaliteit, ecologie, archeologie, duisternis en stilte komen in hoofdstuk 5 aan bod. De laatste hoofdstukken gaan in op de economische en maatschappelijke uitvoerbaarheid van het plan.

LEESWIJZER

G e b i e d s b e s c h r i j v i n g



2.1

Ligging en bereikbaarheid

Het projectgebied ligt in het buitengebied van de gemeente Pekela net buiten de kern Oude Pekela.

Oude Pekela is centraal gelegen tussen de grotere kernen in de regio Oost-Groningen: Veendam, Stadskanaal en Winschoten.

Het projectgebied is gelegen aan de Kerklaan. De locatie wordt vervolgens aan de zuidzijde ontsloten door de Provinciale weg N367 en aan de noordzijde door de Ceresweg.

2.2

Historie

De vroegste tekenen van bewoning in de omgeving van Oude Pekela dateren uit de periode ruwweg tussen 10.000 en 8.800 voor Christus. Het duurt dan tot halverwege de vijftiende eeuw voordat er in de literatuur gesproken wordt over de 'Pekelborg'. Dit was een borg aan de noordzijde van Oude Pekela die door de stad Groningen werd gebouwd als tegenhanger voor de borg te Wedde. De borg is in het begin van de zestiende eeuw door overstromingen vanuit de Dollard verdwenen.

EERSTE BEWONING

De eerste ontwikkeling van het dorp houdt direct verband met de veenontginningen. De veenontginningen vonden plaats ruwweg in de periode 1600-1900. Een buurtschap ten behoeve van behuizing van veenarbeiders vormde de eerste groep huizen in de veenkolonie (in het centrumgebied).

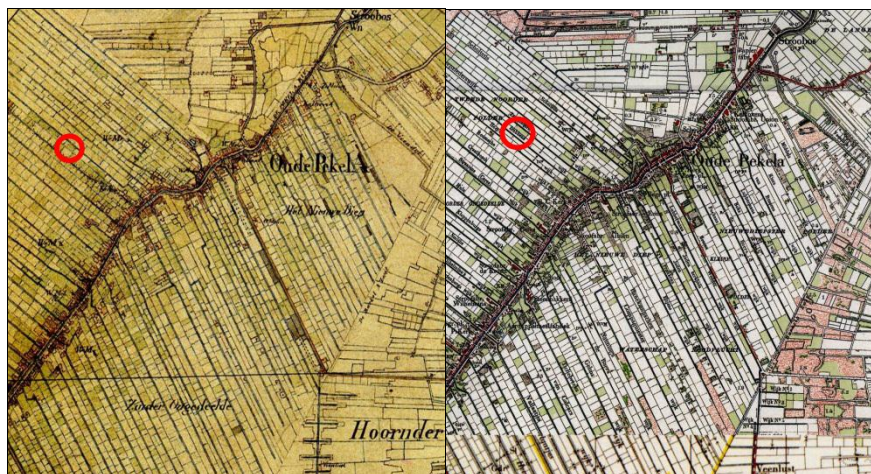
DORPSONTWIKKELING

In 1685 kan Oude Pekela zich een echt dorp noemen, omdat toen de gereformeerde kerk (nu hervormde) achter de Hendrik Westerstraat in gebruik werd genomen. In 1783 werd tevens een rooms-katholieke kerk gebouwd aan de Feiko Clockstraat. Beide kerken liggen net buiten het centrum van Oude Pekela. Ten noorden van de rooms-katholieke kerk is het projectgebied gesitueerd. Omstreeks 1850 was de weg langs de noordwestzijde van het Pekelder Hoofd-diep tot aan de Ommelanderswijk in Nieuwe Pekela bebouwd met voornamelijk woonhuizen en boerderijen, maar het lint bevatte ook herenhuizen, winkels en bedrijven, zoals smederijen en molens. Ook waren er meerdere scheepstimmerwerven. De zuidoostkant was rond deze tijd iets minder dicht bebouwd en bestond meer uit boerderijen: de zogenaamde landkant.

Oude Pekela is door de industrialisatie vooral aan het einde van de negentiende eeuw sterk gegroeid. Het betrof vernieuwing en verdichting van het hoofd-

lint en langs de zijwaartse lanen en wijken door de bouw van woningen op individuele basis. Het projectgebied is langs een dergelijk zijwaartse laan ontstaan, namelijk de Kerklaan. Het centrum breidde zich uit in westelijke richting. In de nabijheid van de strokartonfabrieken werden tientallen arbeiderswoningen gebouwd.

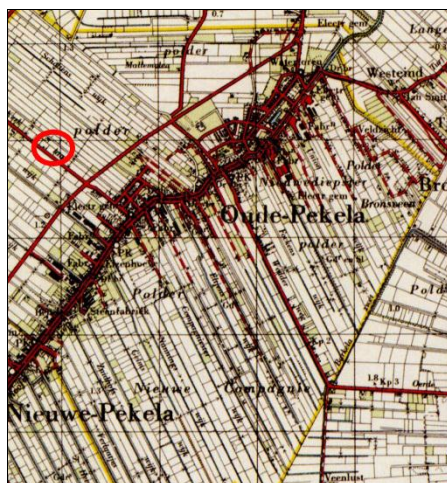
De navolgende historische kaarten geven een beeld van de ontwikkeling van Oude Pekela tussen 1850 en 1900, waarop het plangebied indicatief met een rode cirkel is weergegeven.



Omstreeks 1850

Omstreeks 1900

De lintstructuur is tot in de jaren vijftig in stand gebleven. Vanaf de jaren dertig werd begonnen met woningbouw aan de Thorbeckelaan en de Burgemeester van Weringstraat. Het gaat hierbij nog steeds om woningbouw op individuele basis.



Omstreeks 1950

De langgerektheid was ongunstig voor de ontplooiing van het gemeenschapsleven. Om het dorpsleven te stimuleren, zijn de uitbreidingsplannen na de Tweede Wereldoorlog zo gebouwd dat er een komvorming kon plaatsvinden. Hierdoor werd de zo kenmerkende structuur van het veenkoloniale landschap

verstoord. De functie van de wijken ging voor een groot deel verloren en vele werden dan ook gedempt. De eerste planmatige uitbreidingen (van eind jaren vijftig, begin jaren zestig) werden tussen het hoofddiep en de ten westen hiervan aangelegde provinciale weg aangelegd.

In de jaren zeventig wordt Oude Pekela fors uitgebreid met woningbouw in 'Oude Pekela Noord'. Woningbouw aan de zuidzijde van het Pekelder Hoofddiep bleef tot in de jaren tachtig beperkt tot lintbebouwing langs het Pekelder Hoofddiep en langs de wijken. Eind jaren tachtig werd woningbouw gerealiseerd tussen de wijken aan de zuidzijde van het Pekelder Hoofddiep en werd begonnen met Plan Zuid.

In de jaren tachtig werd Oude Pekela grootscheeps opgeknapt. Het kanaal werd gereconstrueerd, bruggen werden vernieuwd of opgeknapt en ter ontlasting van het verkeer in de dorpen werden rondwegen aangelegd. Een van de rondwegen (N367) ligt nabij het projectgebied.

Huidige en nieuwe situatie

3

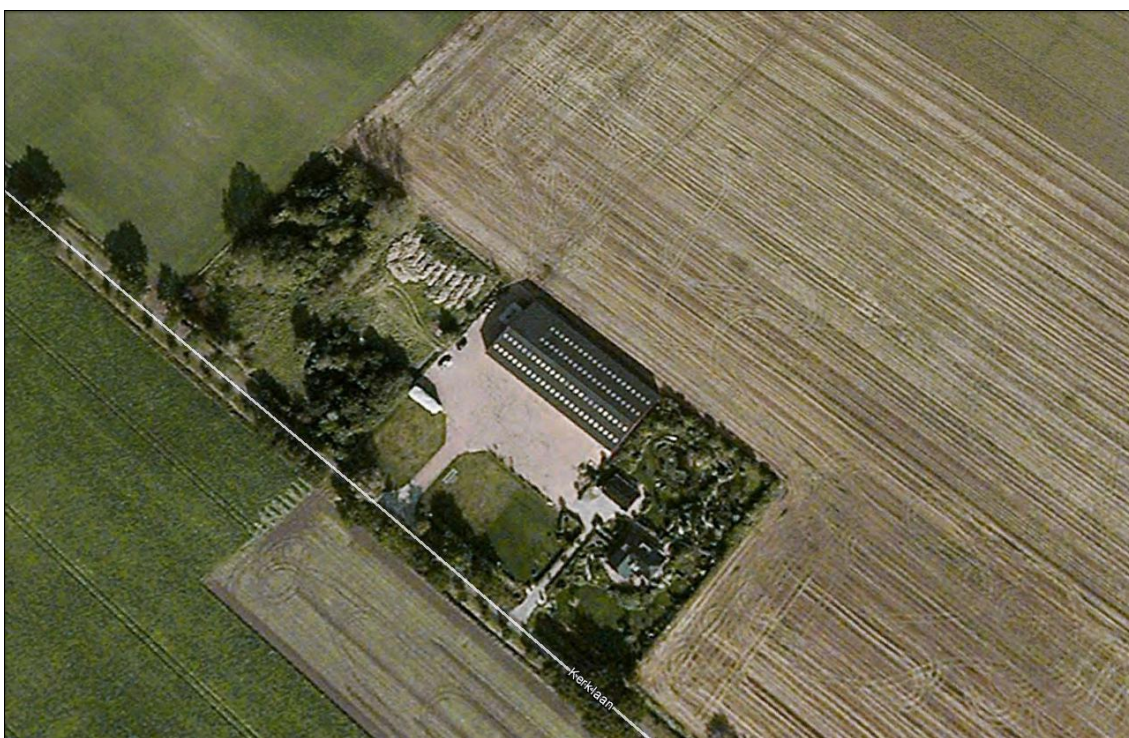
3.1

Huidige situatie

Het projectgebied ligt in het buitengebied van de gemeente Pekela. Ten oosten van het projectgebied ligt de kern Oude Pekela op circa 500 m afstand. In het projectgebied zijn reeds een bedrijfswoning en een schuur ten behoeve van het bedrijf gesitueerd. Het betreft een vitaal bedrijf dat voor meerdere agrarische bedrijven in de omgeving in een (noodzakelijke) behoefte voorziet.

De woning met schuur zijn landschappelijk goed ingepast door (inheemse) opgaande beplanting. Voor het overige is het plangebied verhard in verband met het keren van de grote machines.

Het projectgebied is omringd door weiland. De dichtstbijzijnde woning is gelegen op een afstand van circa 300 m.

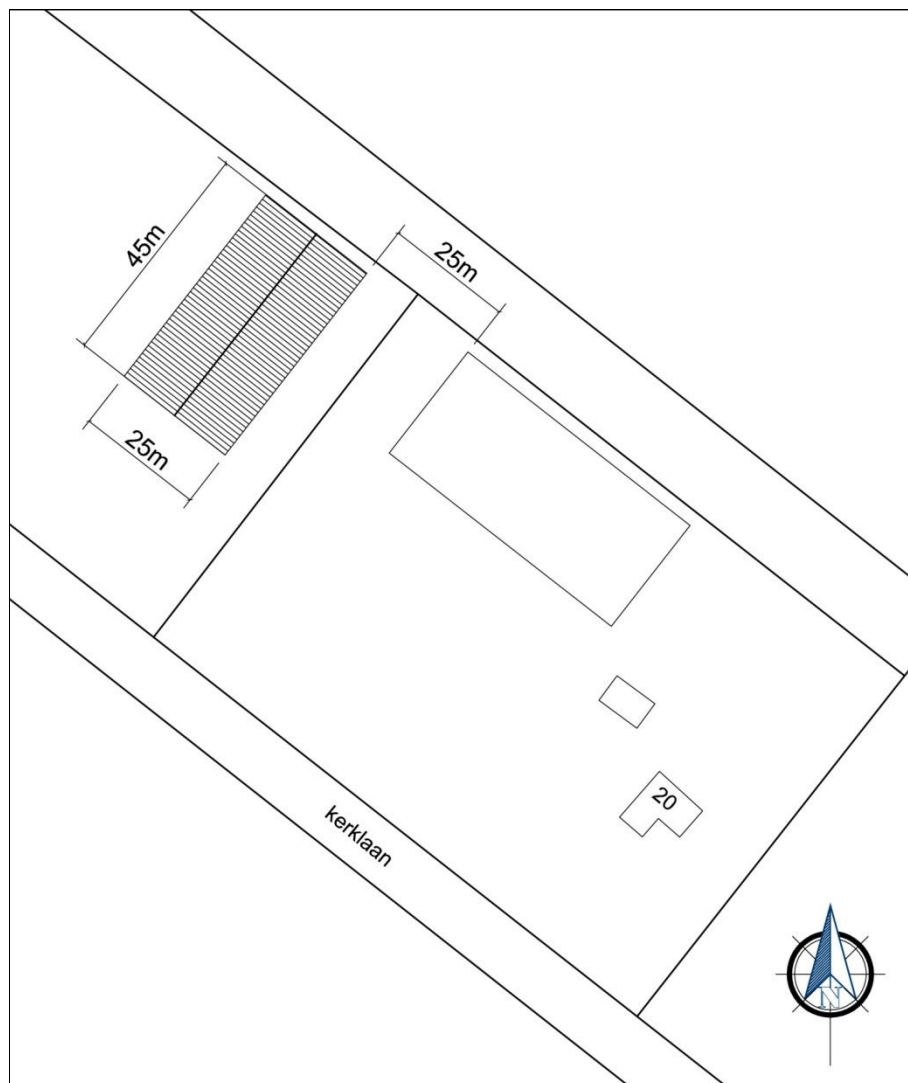


Luchtfoto plangebied (bron: Google earth)

3.2

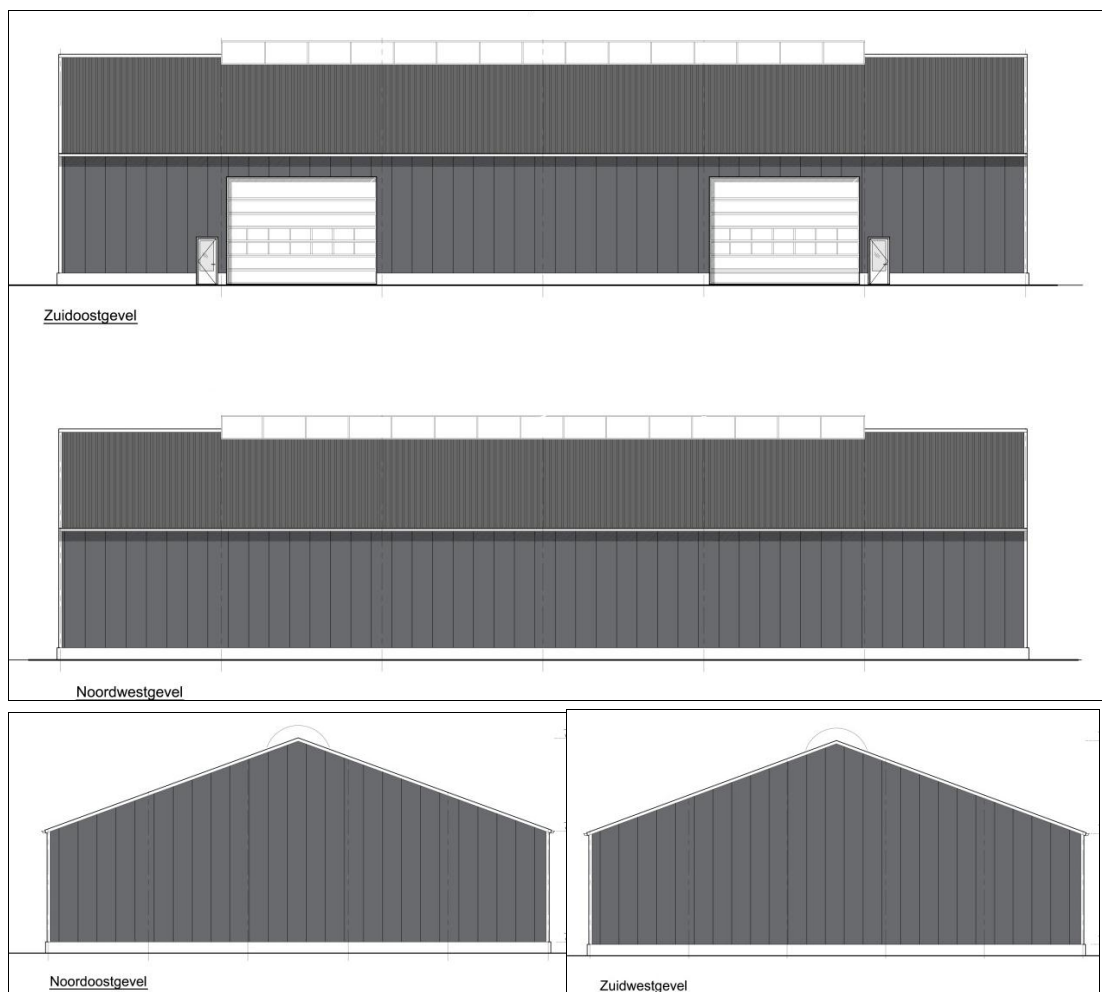
Nieuwe situatie

De nieuwe machineberging zal ten westen van de bestaande bebouwing worden gerealiseerd; op een afstand van circa 25 m van de bestaande schuur. De machineberging zal voor het grootste gedeelte in gebruik zijn van het akkerbouwbedrijf. De machineberging krijgt een oppervlakte van circa 1.125 m² (45 m x 25 m) en een hoogte van circa 10 m.



Situatieschets

De gevels worden uitgevoerd met sandwichpanelen. De wanden en het dak worden uitgevoerd in sobere tinten en de (rol)deuren worden uitgevoerd in een lichtere kleurstelling.



Gevelaanzichten (bron: bouwplan Mulder Hallenbouw)

De nieuwe bebouwing zal voor het grootste gedeelte worden afgeschermd door de bestaande beplanting. De bestaande beplanting zal zoveel mogelijk intact worden gelaten. Waar dit niet het geval kan zijn, wordt nieuwe inheemse beplanting aangebracht, teneinde de inpassing in het landschap goed vorm te geven.

4.1

Provinciaal beleid

Provinciaal Omgevingsplan

Op 17 juni 2009 zijn het Provinciaal Omgevingsplan 2009-2013 en de Omgevingsverordening provincie Groningen 2009 vastgesteld door Provinciale Staten. Het Provinciaal Omgevingsplan (POP) 2009-2013 is een integrale herziening van het Provinciaal Omgevingsplan (5 juli 2006).

Het POP 2009-2013 bouwt voort op het omgevingsbeleid uit het voorgaande POP. De hoofddoelstelling is gelijk gebleven. Om deze doelstelling te bereiken, worden drie centrale uitgangspunten genoemd: werken aan een duurzame leefomgeving (1), eigen karakter handhaven en versterken (2) en sterke steden en vitaal platteland (3) voor huidige en toekomstige generaties.

De hoofddoelstelling van het provinciale omgevingsbeleid is: "voldoende werkgelegenheid en een voor mens en natuur leefbaar Groningen met behoud en versterking van de kwaliteiten van de fysieke leefomgeving, waarbij toekomstige generaties voldoende mogelijkheden houden om zich te ontplooiën (duurzame ontwikkeling)". Dit sluit aan bij de drie sporen uit het Kompas voor het Noorden, te weten: dynamische economie, sterke steden en een leefbare omgeving.

Het beleid is in het POP onderverdeeld in zes thema's:

- Schoon en veilig Groningen
- Karakteristiek Groningen
- Bereikbaar Groningen
- Ondernemend Groningen
- Energiek Groningen
- Leven en wonen Groningen

Deze thema's, inclusief de daaruit voortvloeiende functietoekenning, vormen in belangrijke mate het beoordelings- en toetsingskader voor plannen van gemeenten en waterschappen, alsmede voor vergunningverlening.

In het POP is ook een aantal gebiedsgerichte opgaven opgenomen. De gemeente Pekela maakt deel uit van het gebied Veenkoloniën. De provincie ziet voor de Veenkoloniën kansen om het potentieel van dit gebied beter te benutten.

In het navolgende wordt kort ingegaan op vorengenoemde thema's, voor zover relevant voor het projectgebied.

Ondernemend Groningen

UITBREIDING AGRARISCHE BOUWBLOKKEN

Agrarische bedrijven die zich verder willen ontwikkelen door schaalvergroting, hebben vaak behoefte aan uitbreiding van de bedrijfsgebouwen en vergroting van het bouwblok. De mogelijkheden voor een goede inpassing van agrarische bedrijfsbebouwing zijn sterk afhankelijk van het landschap. Daarom is maatwerk vereist. De provincie vraagt gemeenten om op basis van een gedegen analyse van de functionele en ruimtelijke kwaliteiten van gebieden, te bepalen of, en zo ja in hoeverre agrarische schaalvergroting mogelijk is. Het gaat hierbij om percelen van meer dan 1 ha.

Het bouwperceel wordt echter niet groter dan 1 ha waardoor specifiek overleg met de provincie hieromtrent niet nodig is. Wel acht de gemeente het noodzakelijk dat er sprake is van een goede landschappelijke inpassing van de nieuwbouw. De mogelijkheden hiertoe zijn in het vorige hoofdstuk aan de orde geweest en uitgewerkt middels het behoud en de nieuwe aanplant van inheemse soorten rondom de nieuwbouw.

Omgevingsverordening

De Omgevingsverordening gaat in op de aspecten die een bestemmingsplan (in dit geval een ruimtelijke onderbouwing) moet bevatten. De toelichting bevat een paragraaf over de ruimtelijke kwaliteit die inzicht biedt in:

- a. de ontwikkelingsgeschiedenis van het gebied;
- b. de bestaande functionele en ruimtelijke karakteristiek;
- c. de bestaande cultuurhistorische en landschappelijke waarden;
- d. een ruimtelijk functionele visie op de toekomst van het projectgebied;
- e. de inpassing van de met het plan mogelijk gemaakte ruimtelijke ontwikkelingen in de ruimere omgeving;
- f. de maatregelen die nodig zijn om de mogelijke schade aan kwaliteiten en waarden ten gevolge van realisering van het plan te voorkomen en te beperken of deze kwaliteiten en waarden elders te compenseren.

De hiervoor genoemde aspecten komen in het onderhavige rapport aan bod.

Eveneens is in de verordening aangegeven dat een bestemmingsplan (in dit geval ruimtelijke onderbouwing) alleen onder specifieke voorwaarden voorziet in nieuwe agrarische bouwpercelen (artikel 4.19a). In onderhavige situatie is geen sprake van een nieuw agrarisch bouwperceel, maar in een uitbreiding van de bestaande bebouwing op een agrarisch bedrijfsperceel. Het bestaande agrarisch bouwperceel wordt opgemerkt tot ruim 1 ha. Hierdoor moet worden voldaan aan een aantal voorwaarden:

- historische landschapsstructuur;
- afstand ten opzichte van andere ruimtelijke elementen;
- toereikendheid van de infrastructurele voorzieningen;
- evenwichtigheid in ordening, maatvoering en vormgeving van bedrijfsbebouwing;
- inpasbaarheid van de erfinrichting in het landschapstype;

- wenselijkheid om voor de bedrijfsvoering niet meer in gebruik zijnde opstallen te saneren, met uitzondering van monumentale of karakteristieke bebouwing;
- woon- en leefklimaat van direct omwonenden;
- nachtelijke lichtuitstraling. Hiervoor wordt ook verwezen naar artikel 4.21 (duisternis en stilte).

Uit het voorgaande hoofdstuk en het hoofdstuk 'milieu' wordt duidelijk dat hieraan kan worden voldaan.

Tot slot is in de provinciale verordening aangegeven dat een bestemmingsplan regels stelt voor het toelaten van nevenactiviteiten bij agrarische bedrijven.

De in artikel 4.26, lid 2 voorziene regels betreffen in elk geval:

- de beperking van de toelaatbaarheid van de nieuwe nevenactiviteit tot het agrarisch bouwperceel - anders dan het plaatsen van kampeermiddelen (er is in dit geval geen sprake van een nieuwe nevenactiviteit, maar een bestaande functie);
- het behoud van de agrarische hoofdfunctie van het bedrijf;
- de ondergeschiktheid van de gebouwen en bouwwerken ten behoeve van de nieuwe nevenactiviteit ten opzichte van de gebouwen en bouwwerken ten behoeve van de hoofdactiviteit vertaald in de vorm van een maximale vloeroppervlakte;
- het behoud van bestaande landschappelijke, cultuurhistorische en natuurlijke waarden;
- de beperking van de toelaatbaarheid van nieuwe detailhandel tot het aanbieden en verkopen van hoofdzakelijk ambachtelijke agrarische en/of aan de agrarische sector gelieerde producten op een in pandige vloeroppervlakte van maximaal 120 m².

Uit de voorgaande hoofdstukken blijkt dat aan de bovenstaande randvoorwaarden kan worden voldaan.

4.2

Gemeentelijk beleid

Structuurvisie Pekela

In 2003 heeft de gemeente Pekela een structuurvisie opgesteld. De Structuurvisie Pekela is bedoeld als het ruimtelijk ontwikkelingskader voor de middellange termijn in deze gemeente (15 à 20 jaar).

De Zuidoost-Groninger landbouwbedrijven zijn sterk in grootschalige productie van een beperkt aantal gewassen. Door de afscherming van de markt is de boer minder de agrarische ondernemer die produceert wat de markt vraagt, dan de toeleverancier van de bulkverwerkende industrie. Door het terugdringen van de marktordningsmechanismen en het aanscherpen van de milieueisen biedt deze bedrijfsopzet steeds minder toekomstperspectief. Vormen van onder-

steuning en stimulering worden tegenwoordig eerder ingezet voor milieu ontziende en diervriendelijke agrarische systemen.

In toekomstvisies voor de agrarische sector komt een aantal denkrichtingen steeds terug. In kort bestek worden hier de belangrijkste perspectieven voor de landbouw in de gemeente Pekela besproken.

Globaal zijn er twee wegen die naar een rendabele bedrijfsvoering leiden. Afhankelijk van hun bedrijfsomstandigheden kunnen de agrarische bedrijven in de gemeente voor een van beide ontwikkelingsrichtingen kiezen.

De ene weg is die van de specialisatie in grootschalige bulkproductie. Met name de akkerbouwbedrijven met veel grond kunnen hierin een toekomst vinden. De andere weg is die van de specialisatie in neventakken en kleinschalige teelten voor een speciale markt. De ecologische producten zijn hier een voorbeeld van, maar ook de in de gemeente opkomende takken vollegrondsgroenteteelt en hokdieren zijn een hoopgevende ontwikkeling. Belangrijk bij deze weg is dat niet te veel ondernemers kiezen voor dezelfde tak.

Aangezien de afzet per definitie beperkt is, zijn investeringen in technieken en mechanisatie minder gemakkelijk rendabel te maken. Traditioneel sterke oplossingen als telersgroepen en werktuigverenigingen moeten hun werking over een groter gebied uitstrekken. Datzelfde geldt voor loonwerkers en adviseurs. Anderzijds zorgt deze diversificatie voor risicospreiding. Plagen en epidemieën of (tijdelijke) inzinkingen van de markt zijn minder ingrijpend.

De Nederlandse landbouwsector is sterk in het ontwikkelen van nieuwe technieken en methoden. De ondersteuningsstructuur maakt dat dergelijke nieuwigheden gauw breed worden toegepast. De huidige trends liggen op het vlak van verdere automatisering, standaardisering, dierenwelzijn en het milieu. Daarmee wordt gedoeld op een zodanige sturing van de totale productie dat risico's worden vermeden en de kwaliteit gegarandeerd kan worden. In deze richting ligt ook voor de agrarische sector in de gemeente Pekela toekomstperspectief.

Om aan de voortdurend hernieuwde en aangescherpte milieueisen tegemoet te komen en een meer duurzame productiewijze te benaderen, zijn maatregelen nodig als: grondruil, geïntegreerde bedrijfssystemen, verstuiving beperken met groenbemesters, waterbehoefte terugdringen door alleen gewas met hoge toegevoegde waarde te beregenen en vermindering van bemesting en gewasbescherming.

De realisatie van een machineberging op het eigen terrein van het bedrijf Wortelboer sluit aan bij de structuurvisie waarin voor de landbouw op twee manieren toekomstperspectief wordt geboden. Met name de specialisatie in grootschalige productie biedt ruime perspectieven voor het bedrijf.

Welstandsnota

Welstand heeft betrekking op het uiterlijk en de plaatsing van bouwwerken. Zaken die niet in een bestemmingsplan (of beheersverordening) zijn geregeld of niet kunnen worden geregeld, maar vanuit het oogpunt van welstand wel belangrijk zijn, worden via de welstandsnota geregeld.

De Welstandsnota Gemeente Pekela (vastgesteld d.d. 1 juni 2004) geeft de welstandscriteria van tien deelgebieden weer, waaronder het bebouwingslint Pekelder Hoofddiep, bebouwingslinten langs de wijken en verspreide bebouwing in het buitengebied. Het projectgebied valt onder deelgebied 'verspreide bebouwing in het buitengebied'. Een aantal uitgangspunten in dit deelgebied zijn het gebruik van gedekte kleuren en een heldere groepering van gebouwen op het erf.

Nieuwe vergunningplichtige bouwplannen worden getoetst aan de criteria van dit welstandsgebied. Het voorliggende bouwplan is door welstand getoetst en akkoord bevonden (p.m.).

Waterplan

Het Waterplan Pekela is op 4 maart 2008 door de raad vastgesteld. Het waterplan beschrijft het gezamenlijke beleid en de gezamenlijke visie die de gemeente Pekela en het Waterschap Hunze en Aa's de komende vier tot tien jaar ten aanzien van water gaan voeren. Bij het opstellen van het waterplan zijn diverse sectoren van de gemeente en het waterschap betrokken. Te denken valt aan ruimtelijke ordening, beheer en rioleringen bij de gemeente en aan waterbeheer en zuiveringsbeheer bij het waterschap. Ook andere partijen hebben bijgedragen aan het waterplan. Deze zijn in de vorm van een klankbordgroep betrokken bij het proces.

Bij de inrichting wordt rekening gehouden met duurzaam waterbeheer. In de paragraaf omtrent het beleid van het waterschap en het hoofdstuk milieu (waartoets) wordt hier nader op ingegaan.

Nota Archeologiebeleid

In november 2010 heeft het college de Nota Archeologiebeleid en Beleidskaart Archeologie vastgesteld. De nota geeft inzicht in de gemeentelijke verantwoordelijkheden en bevoegdheden ten aanzien van het archeologisch erfgoed en formuleert op hoofdlijnen de beleidsuitgangspunten ten aanzien van behoud en beheer van dit erfgoed. De nota is een onderbouwing van de beleidskaart. De Beleidskaart Archeologie dient als beleidsinstrument om tot op perceelniveau beslissingen te kunnen nemen ten aanzien van de bekende en te verwachten archeologische waarden. Uit de kaart blijkt dat voor het projectgebied een archeologisch bureauonderzoek dient te worden uitgevoerd. Dit komt in de paragraaf omtrent archeologie en cultuurhistorie nader aan de orde.

4.3

C o n c l u s i e

Hiervoor is het relevante ruimtelijk beleid van de provincie en de gemeente beschreven. Uit de beschrijving van het beleid blijkt dat de in dit plan voorgenomen ontwikkeling niet in strijd is met het geldende beleid van de verschillende overheden.

5.1**Bedrijvigheid**

Milieuaspecten worden weliswaar geregeld via de daartoe geëigende wetgeving, maar daar waar het de ruimtelijke ordening raakt, dient met deze aspecten rekening te worden gehouden. Het gaat dan met name om de situering van de bedrijfsbebouwing ten opzichte van woningen en overige milieugevoelige bebouwing. Op circa 300 m van de Kerklaan 20 is de dichtstbijzijnde woning gesitueerd. Het bedrijf heeft een milieucirkel van 50 m (categorie 3.1 van de Staat van bedrijfsactiviteiten). Derhalve is tussen het bedrijf en de woonbebouwing voldoende afstand aanwezig, waardoor de nieuwbouw van een machineberging zonder aanvullende maatregelen mogelijk is.

5.2**Wegverkeerslawaaï**

De machineberging is in het kader van de Wet geluidhinder niet aangemerkt als geluidgevoelig object. Akoestisch onderzoek is dan ook niet aan de orde.

5.3**Bodem**

Het initiatief heeft betrekking op het realiseren van een bouwwerk waarin niet voortdurend mensen zullen verblijven. Bodemonderzoek is in dit geval niet aan de orde.

5.4**Water**

In het kader van de Wet ruimtelijke ordening (Wro) is het verplicht de watertoets uit te voeren. De watertoets is een waarborg voor water in ruimtelijke plannen en besluiten.

Op 14 april 2014 is, conform de wens van het Waterschap Hunze en Aa's, de digitale watertoets (www.dewatertoets.nl) doorlopen. Het waterschap merkt op dat de korte procedure van de watertoets hiermee is doorlopen. Dit houdt in dat het waterschap een standaardwateradvies afgeeft in de vorm van de standaard waterparagraaf. Deze is als bijlage opgenomen.

Voor de verdere procedurele afhandeling van de watertoets is het niet noodzakelijk het waterschap te betrekken als er met de opmerkingen gemaakt in dit document rekening zal worden gehouden tijdens de verdere uitwerking van dit plan. Bij eventuele aanpassingen van het plan die van invloed zijn op de waterhuishouding moet met het waterschap worden overlegd.

5.5

Ecologie

KADER

Om de uitvoerbaarheid van onderhavig plan te toetsen, is een ecologische inventarisatie van de natuurwaarden uitgevoerd. Tevens is gekeken naar de effecten op beschermde gebieden in de omgeving. Het doel hiervan is om na te gaan of een vooronderzoek in het kader van de Flora- en faunawet (Ffw), een Voortoets in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 (Nbw 1998) of een analyse in het kader van het provinciaal ruimtelijk natuurbeleid noodzakelijk is.

Het projectgebied is ten behoeve van de ecologische inventarisatie op 18 april 2014 bezocht door een ecooloog van BügelHajema Adviseurs. Daarbij is gericht de locatie van de nieuwe machineberging geïnspecteerd; hierna te noemen onderzoeksgebied.

TERREINOMSTANDIGHEDEN

Het onderzoeksgebied betreft een deel van een voormalig woonerf waarvan een deel van de (tuin)beplanting nog resteert. In de huidige situatie is een deel van het terrein verhard met betonplaten en ligt een deel van het terrein braak.



Onderzoeksgebied vanuit het zuiden met rechts enkele bloeiende prunussen (18 april 2014)



Onderzoeksgebied vanuit het noordwesten (18 april 2014)

Soortenbescherming

Achter de Flora- en faunawet staat het idee van de zorgplicht voor in het wild levende beschermde dieren en planten en hun leefomgeving.

FLORA- EN FAUNAWET

Beschermde soorten worden opgesomd in de 'lijsten beschermde inheemse planten- en diersoorten'. De Algemene Maatregel van Bestuur ex artikel 75 van de Flora- en faunawet van 23 februari 2005, kent een driedeling voor het beschermingsniveau van planten- en diersoorten, hierna te noemen: licht beschermd, middelzwaar beschermd en streng beschermd. De inheemse vogelsoorten hebben een eigen afwijkend beschermingsregime; ze vallen zowel onder het middelzware als strenge beschermingsregime.

Uit het raadplegen van de Nationale Database Flora en Fauna¹ (NDFF) via Quickscanhulp.nl² ((c) NDFF - quickscanhulp.nl, 16 april 2014, 10.10 uur) blijkt dat in de omgeving van het projectgebied (straal 1 km) de laatste vijf jaar de middelzwaar beschermde steenbreekvaren (groeit op vochtige, oude muren) en verschillende streng beschermde vogelsoorten zijn waargenomen. In de ruimere omgeving zijn een groter aantal beschermde planten- en diersoorten waargenomen.

INVENTARISATIE

¹ Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF). De NDFF is de meeste complete natuurdatabank van Nederland. De NDFF geeft informatie over waarnemingen van beschermde en zeldzame planten en dieren en bevat uitsluitend gevalideerde gegevens: de Gegevensautoriteit Natuur heeft vastgesteld dat ze kloppen. Informatie is te vinden op www.natuurloket.nl.

² Quickscanhulp.nl is een online applicatie waarmee een afgeleide van data uit de NDFF wordt weergegeven. Het is daarmee een hulpmiddel voor ervaren ecologen om te bepalen of een beschermde soort wel of niet in het projectgebied kan voorkomen. Quickscanhulp.nl geeft aan op welke afstand waarnemingen van beschermde soorten in relatie tot het projectgebied zijn aangetroffen. Voor Quickscanhulp.nl worden alleen gevalideerde waarnemingen gebruikt, de Gegevensautoriteit Natuur staat hiervoor in.

Verder is het rapport Inventarisatie beschermde natuurwaarden en gebruik gedragscodes groenbeheer en ruimtelijke ordening in Veendam en Pekela geraadpleegd³.

Op basis van het veldbezoek blijkt dat de locatie van de nieuwe machineberging een beperkte natuurwaarde kent. Beschermde plantensoorten zijn niet aangetroffen en worden daarnaast, gezien het gebruik, ook niet ter plaatse verwacht. In de struiken en bomen op en rond het onderzoeksgebied nestelen gedurende het broedseizoen wel vogels. Alle inheemse vogelsoorten zijn streng beschermd. Ook wordt binnen het onderzoeksgebied incidenteel de aanwezigheid van enkele algemeen voorkomende soorten zoals gewone pad, bosmuis en veldmuis verwacht. Het gaat hierbij om licht beschermde soorten.

TOETSING Indien werkzaamheden voor de realisatie van beoogde ruimtelijke ontwikkeling tijdens het broedseizoen worden uitgevoerd, kunnen in gebruik zijnde nesten van vogels worden verstoord en vernietigd. Het is verboden nesten van vogels (indien nog in functie) te verstoren of te vernietigen (artikelen 11 en 12 van de Flora- en faunawet). Met betrekking tot de planning en uitvoering van de werkzaamheden dient daarom rekening te worden gehouden met het broedseizoen; nestelende vogels. De Flora- en faunawet kent geen standaardperiode voor het broedseizoen. Het is van belang of een broedgeval aanwezig is, ongeacht de periode. Voor de meeste vogels geldt dat het broedseizoen ongeveer van 15 maart tot 15 juli duurt.

Als gevolg van de werkzaamheden voor de realisatie van de beoogde ruimtelijke ontwikkeling kunnen verblijfplaatsen van enkele licht beschermde diersoorten worden verstoord en vernietigd (artikel 11 van de Flora- en faunawet). Ook kunnen bij de werkzaamheden enkele exemplaren worden verwond en/of gedood (artikel 9 van de Flora- en faunawet). Zoals eerder genoemd, gaat het hierbij om algemeen voorkomende soorten die onder het lichte beschermingsniveau vallen. Deze soorten worden niet in hun voortbestaan bedreigd en vallen in de vrijstellingsregeling bij ruimtelijke ontwikkelingen. Voor deze soorten hoeft dan ook geen ontheffing te worden aangevraagd. Wel geldt voor deze soorten de algemene zorgplicht van de Flora- en faunawet.

Gebiedsbescherming

NATUURBESCHERMINGS-
WET 1998

In de Natuurbeschermingswet 1998 is de bescherming van specifieke (natuur)gebieden geregeld. Ook zijn hierin de bepalingen vanuit de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn verwerkt. Onder de Natuurbeschermingswet 1998 worden drie typen gebieden aangewezen en beschermd: Natura 2000-gebieden, beschermde Natuurmonumenten en Wetlands. Verder is deze wet de

³ Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek, Inventarisatie beschermde natuurwaarden en gebruik gedragscodes groenbeheer en ruimtelijke ordening in Veendam en Pekela, A&W rapport 1752, Feanwâlden 21 mei 2012.

basis voor het Natuurbeleidsplan waarin het concept van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) is opgenomen.

De Ecologische Hoofdstructuur (EHS) is een samenhangend netwerk van bestaande en nog te ontwikkelen belangrijke natuurgebieden in Nederland, dat voldoende robuust is voor een duurzame verbetering van de omstandigheden voor de wilde flora en fauna en voor natuurlijke leefgemeenschappen. De Ecologische Hoofdstructuur is als beleidsdoel opgenomen in de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte (SVIR). De begrenzing en ruimtelijke bescherming van de EHS is in de provincie Groningen uitgewerkt in het Provinciaal Omgevingsplan 2009-2013 en de Omgevingsverordening provincie Groningen 2009.

ECOLOGISCHE HOOFD-
STRUCTUUR

Het projectgebied ligt niet in en grenst niet aan een beschermd gebied in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998. De meest nabijgelegen beschermde gebieden betreffen de Natura 2000-gebieden Waddenzee (Dollard) en Zuidlaardermeergebied, beide op ruim 17 km afstand van het projectgebied. Voor beide gebieden is nog geen definitief Natura 2000-beheerplan vastgesteld. Het projectgebied ligt verder niet op gronden die in het kader van het provinciaal ruimtelijk natuurbeleid zijn aangewezen als EHS of Bos- en natuurgebieden buiten de EHS. EHS-gebieden liggen op meer dan 6 km afstand van het projectgebied. Op ongeveer 400 m ten noordoosten zijn enkele percelen gemengd bos gelegen die als Bos- en natuurgebieden buiten de EHS zijn aangewezen. Het betreft een deel van het bos- en recreatiegebied Emergo (boswachterij Oude Veenkoloniën). Uit het Natuurbeheerplan blijkt dat aan de nabijgelegen percelen bos het beheertype (N16.01) Droog bos met productie is toegekend.

INVENTARISATIE

Gezien de terreinomstandigheden en de ligging van het projectgebied en de aard van de ontwikkeling worden met betrekking tot het voorgenomen plan geen negatieve effecten op beschermde natuurgebieden verwacht.

TOETSING

Conclusie

Op basis van de ecologische inventarisatie is een voldoende beeld ontstaan. Uit de ecologische inventarisatie is naar voren gekomen dat een vooronderzoek in het kader van de Flora- en faunawet, een Voortoets in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 of een analyse in het kader van het provinciaal ruimtelijk natuurbeleid niet noodzakelijk is.

Met in acht name van het broedseizoen van vogels is een ontheffing van de Flora- en faunawet niet nodig. Voor het plan is verder geen vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 nodig en het plan is op het punt van EHS niet in strijd met de Omgevingsverordening provincie Groningen 2009.

Het plan is wat betreft de natuurwet- en -regelgeving uitvoerbaar.

5.6

Externe veiligheid

Inrichtingen

INLEIDING

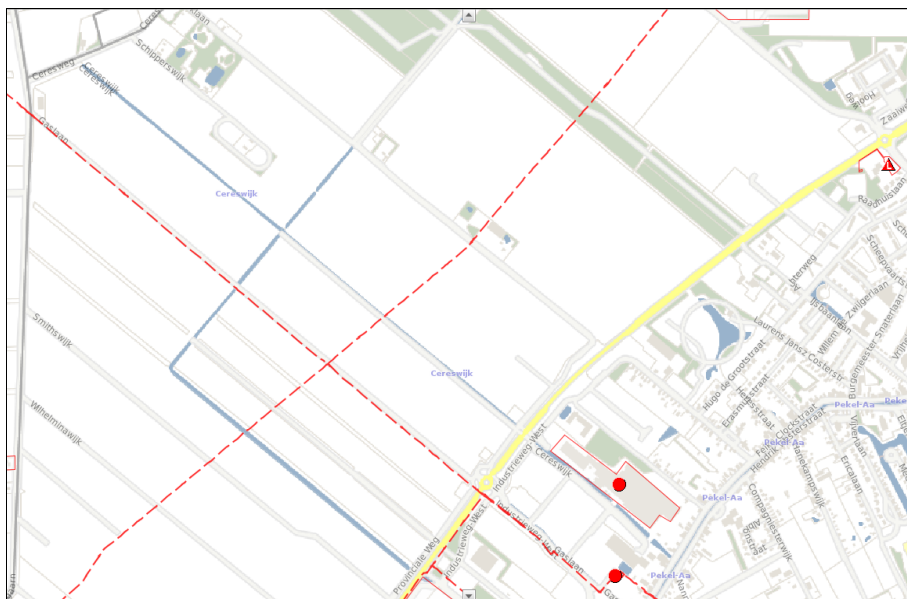
Op 13 februari 2009 is het gewijzigde Besluit externe veiligheid inrichtingen (Bevi) in werking getreden. Dit besluit geeft voorwaarden voor nieuwe en bestaande situaties ten aanzien van het plaatsgebonden risico en het groepsrisico van inrichtingen waarin bepaalde gevaarlijke stoffen worden gebruikt, opgeslagen of geproduceerd.

Het plaatsgebonden risico is een maat voor het overlijdensrisico op een bepaalde plaats waarbij het niet van belang is of op die plaats daadwerkelijk een persoon aanwezig is. In het besluit is het plaatsgebonden risico gedefinieerd als de kans per jaar dat een persoon die onafgebroken en onbeschermd op een bepaalde plaats in de omgeving van een inrichting zou verblijven, overlijdt als rechtstreeks gevolg van een ongeval met een gevaarlijke stof.

Ten tweede kent het besluit het zogenaamde groepsrisico. Hierbij gaat het om de kans per jaar dat een groep mensen in minimaal een bepaalde omvang slachtoffer wordt van een ongeval. In het besluit wordt dit gedefinieerd als de (cumulatieve) kansen dat ten minste 10, 100 of 1.000 personen overlijden als direct gevolg van hun aanwezigheid in het invloedsgebied van de inrichting en van één ongeval in die inrichting, waarbij gevaarlijke stoffen zijn betrokken. Voor het groepsrisico gelden, anders dan voor het plaatsgebonden risico, geen grenswaarden, maar slechts een oriënterende waarde. Het gaat om een maatschappelijke verantwoordingsplicht op grond van risico's, mogelijke alternatieven, mogelijke maatregelen, zelfredzaamheid van personen binnen het invloedsgebied en bestrijdbaarheid en bereikbaarheid. Ten aanzien hiervan moet een belangenafweging plaatsvinden. De wijze waarop met het groepsrisico moet worden omgegaan, blijkt uit de Regeling externe veiligheid inrichtingen en de beschikbare 'Handreiking Verantwoordingsplicht Groepsrisico'.

ONDERZOEK

Om te bepalen of in het projectgebied en in de directe omgeving van het projectgebied risicovolle inrichtingen liggen, is de risicokaart geraadpleegd.



Uit de risicokaart blijkt dat de risicovolle inrichtingen op een dusdanige afstand liggen, dat het projectgebied de invloedssfeer ligt. Op dit punt zijn geen belemmeringen aanwezig.

Vervoer van gevaarlijke stoffen

Het thema vervoer van gevaarlijke stoffen kan worden onderverdeeld in wegen, spoor en water.

Het Rijk is op dit moment bezig met het opstellen van nieuwe wetgeving rond transportroutes; het Besluit transportroutes externe veiligheid (Btev). Deze wetgeving gaat de huidige Circulaire Risiconormering Vervoer van Gevaarlijke Stoffen vervangen en treedt binnenkort in werking (bron: Infomil). Het Btev is van toepassing op de rijksinfrastructuur die onderdeel uitmaakt van de Basisnetten Weg, Water en Spoor. Hierbij wordt vastgehouden aan de volgende zaken:

- vaste afstanden voor het plaatsgebonden risico;
- vaste invoergegevens voor de berekening van het groepsrisico;
- aanwijzing plasbrandaandachtsgebieden.

Het Btev is ook van toepassing op wegen die door gemeenten en provincies zijn aangewezen voor het vervoer van gevaarlijke stoffen. Provinciale Staten kunnen bij verordening deze drie onderwerpen vaststellen.

De provincie Groningen heeft op 20 april 2010 het Provinciaal Basisnet Groningen vastgesteld. De regels uit dit Provinciaal Basisnet zijn opgenomen in de provinciale Omgevingsverordening. Het Provinciaal Basisnet Groningen is op alle provinciale wegen en spoorwegen van toepassing.

In de nabijheid van het projectgebied zijn geen wegen waarover gevaarlijke stoffen worden vervoerd aanwezig, zoals blijkt uit de risicokaart.

INLEIDING

ONDERZOEK

	Buisleidingen
INLEIDING	Op 1 januari 2011 is het Besluit externe veiligheid buisleidingen (Bevb) in werking getreden met de bijbehorende Regeling externe veiligheid buisleidingen (Revb). Dit besluit omvat de nieuwe regelgeving op het gebied van buisleidingen waardoor gevaarlijke stoffen worden vervoerd. In plaats van de bebouwings- en toetsingsafstanden waarvan in de oude circulaires werd uitgegaan, dienen nu de belemmeringenstrook (5 m of 4 m bij buisleidingen met een druk tussen de 16 bar en 40 bar), de plaatsgebonden risicocontour (10^{-6}) en het invloedsgebied van het groepsrisico in acht te worden genomen bij ruimtelijke ontwikkelingen.
ONDERZOEK	Naast inrichtingen, geeft de risicokaart ook de ligging van buisleidingen weer. In het projectgebied ligt een aardgastransportleiding van Gasunie (N-524-20). De belemmeringenstrook aan weerszijden bedraagt 4 m. De bebouwing is echter buiten deze strook geprojecteerd, waardoor op dit punt geen belemmeringen aanwezig zijn. Daarnaast valt het projectgebied ook binnen het invloedsgebied van de aardgastransportleiding. Ten aanzien van het groepsrisico wordt hierbij opgemerkt dat de machineberging niet is bedoeld voor een langdurig verblijf voor personen, dan wel er maakt slechts een gering aantal personen gebruik van de berging (opslaglocatie van het bestaand bedrijf). Het groepsrisico neemt hiermee niet tot nauwelijks toe.
CONCLUSIE	Uit het vorenstaande blijkt dat er geen belemmeringen ten aanzien van de externe veiligheid zijn om het plan uit te voeren.

5.7

Archeologie en cultuurhistorie

Archeologie

Gezien er een archeologische dubbelbestemming ligt op het perceel (hoge verwachtingswaarde) is op 16 april 2014 is door Mennens Archo Advies een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd.

In het projectgebied zelf en de nabije omgeving zijn in het verleden geen archeologische vondsten gedaan. Het plangebied ligt in een gebied waar een veldpodzolbodem voorkomt, een bodem die bij uitstek geschikt was voor bewoning. Een veldpodzolbodem is echter niet meer bedekt met restveen, wat betekent dat het prehistorische maaiveld na de ontginning aan het oppervlak is komen te liggen. Het projectgebied is sinds het begin van de negentiende eeuw voornamelijk in gebruik geweest als akkerland. Dit houdt in dat de bodem (en dus het prehistorische maaiveld) behoorlijk geroerd zal zijn tijdens landbouwwerkzaamheden. De kans op het aantreffen van intacte archeologische resten is in dit geval klein.

Bovendien is de wijze van funderen van de nieuwe loods/machineberging - middels poeren - minder ingrijpend wat betreft archeologie, dan bijvoorbeeld

het graven van een bouwput. Dit betekent dat de diepere bodemingrepen zich zullen beperken tot de gaten voor de poeren. Mogelijk zal ook de bouwvoor nog worden verwijderd om een zandbed aan te kunnen leggen, waarop de vloer van de loods komt te liggen.

Vanwege de kleine kans op het aantreffen van intacte archeologische resten en de wijze van funderen wordt archeologisch vervolgonderzoek op deze locatie niet noodzakelijk geacht. Mochten tijdens de werkzaamheden onverhoopt toch archeologische resten worden aangetroffen dan geldt krachtens de Monumentenwet (1988) een meldingsplicht. Vondsten dienen zo spoedig mogelijk te worden gemeld bij de gemeente Pekela en bij de archeologen van Libau Groningen.

Het volledige onderzoek is als bijlage aan dit rapport toegevoegd.

Cultuurhistorie

Op deze locatie en de directe omgeving zijn in het kader van cultuurhistorie geen waardevolle bebouwing of overige elementen aanwezig. Met dit plan zijn er derhalve geen negatieve ontwikkelingen te verwachten ten aanzien van de cultuurhistorie.

5.8

Luchtkwaliteit

Op 15 november 2007 is het onderdeel luchtkwaliteit van de Wet milieubeheer in werking getreden. Kern van de wet is het Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit (NSL). Hierin staat wanneer en hoe overschrijdingen van de luchtkwaliteit moeten worden aangepakt. Het programma houdt rekening met nieuwe ontwikkelingen, zoals bouwprojecten of de aanleg van infrastructuur. Projecten die passen in dit programma, hoeven niet meer te worden getoetst aan de normen (grenswaarden) voor luchtkwaliteit.

De ministerraad heeft op voorstel van de minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer ingestemd met het NSL. Het NSL is op 1 augustus 2009 in werking getreden.

REGELGEVING

Ook projecten die 'niet in betekenende mate' (nibm) van invloed zijn op de luchtkwaliteit hoeven niet meer te worden getoetst aan de grenswaarden voor luchtkwaliteit. De criteria om te kunnen beoordelen of er voor een project sprake is van nibm, zijn vastgelegd in de AMvB-nibm.

NSL/NIBM

In de AMvB-nibm is vastgelegd dat na vaststelling van het NSL of een regionaal programma een grens van 3% verslechtering van de luchtkwaliteit (een toename van maximaal $1,2 \mu\text{g}/\text{m}^3$ NO_2 of PM_{10}) als 'niet in betekenende mate' wordt beschouwd.

ONDERZOEK

Deze ruimtelijke onderbouwing maakt de uitbreiding van een agrarisch bedrijf mogelijk. Er treden geen tot mogelijk zeer geringe negatieve gevolgen op ten aanzien van het onderwerp luchtkwaliteit.

ACHTERGRONDNIVEAUS

Hoewel is geconstateerd dat het project geen tot zeer geringe negatieve gevolgen voor de luchtkwaliteit tot gevolg heeft, dient ook te worden gezien dat de luchtkwaliteit in het plangebied niet zodanig is dat de normen voor een goed woonklimaat worden overschreden.

Daartoe is gebruikgemaakt van de Grootschalige Concentratiekaarten Nederland 2013. Het RIVM produceert deze kaarten jaarlijks. De kaarten geven een beeld van de luchtkwaliteit in Nederland en betreffen zowel recente als toekomstige jaren. Per kilometervak worden de concentraties voor de verschillende luchtverontreinigende stoffen weergegeven waarvoor Europese regelgeving bestaat. De kaarten op deze website hebben een juridisch-formele status.

De meest relevante luchtkwaliteitseisen voor ruimtelijke plannen betreffen stikstofdioxide (NO₂) en fijn stof (PM₁₀). De grenswaarden voor stikstofdioxide (NO₂) en fijn stof (PM₁₀) uit de wet zijn opgenomen in de navolgende tabel.

Grenswaarden luchtconcentraties NO₂ en PM₁₀

Luchtconcentratie	Norm
NO₂	
jaargemiddelde concentratie	40 µg/m ³
PM₁₀	
jaargemiddelde concentratie	40 µg/m ³

Getoetst dient te worden aan de norm voor NO₂ per 1 januari 2015. Vanaf die datum moet blijvend aan de norm van NO₂ worden voldaan.

Per 21 juni 2011 moet reeds aan de grenswaarden voor fijn stof worden voldaan.

Uit de Grootschalige Concentratiekaarten blijkt dat in het plangebied de volgende achtergrondniveaus zijn gemeten en worden verwacht voor NO₂ en PM₁₀.

Achtergrondniveaus luchtkwaliteit

Stof	2013	2015	2020
PM ₁₀	17,1 µg/m ³	18,0 µg/m ³	16,9 µg/m ³
NO ₂	11,4 µg/m ³	10,7 µg/m ³	8,8 µg/m ³

Uit de gemeten en berekende achtergrondniveaus blijkt dat deze ruim onder de wettelijke normen blijven. Daarnaast is geconcludeerd dat het een nibm-project betreft. Nader onderzoek naar de luchtkwaliteit kan derhalve achterwege blijven.

5.9

Duisternis en stilte

Door de realisatie van de machineberging zal ter plaatse van de Kerklaan 20 niet meer lichthinder ontstaan en in zeer beperkte mate meer geluid worden geproduceerd. Er is op dit moment sprake van een nevenlocatie waar berging van machines plaatsvindt. Deze komt met de realisatie van de nieuwe berging te vervallen. Vanwege de (gemoderniseerde) berging zal er geen of nauwelijks sprake zijn van een toename van geluidhinder.

E c o n o m i s c h e u i t v o e r b a a r h e i d



Met het onderhavige plan wordt een nieuwe ontwikkeling mogelijk gemaakt. De hierbij behorende kosten komen ten laste van de initiatiefnemer. Met de initiatiefnemer is hieromtrent een exploitatieovereenkomst gesloten. Daarmee is verzekerd dat de eventuele kosten niet ten laste van de gemeente komen. Een exploitatieplan is derhalve niet noodzakelijk.

M a a t s c h a p p e l i j k e u i t v o e r b a a r h e i d



Ten behoeve van deze ruimtelijke onderbouwing is de procedure conform de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht gevolgd. Hiervan wordt verslag gedaan in het desbetreffende collegebesluit.

Colofon

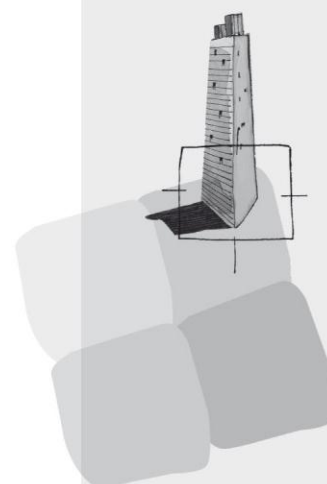
Opdrachtgever
Loonbedrijf Wortelboer v.o.f.

Contactpersoon
De heer T. Wortelboer

Rapport
BügelHajema Adviseurs

Projectleiding
Mevrouw drs. H.H. Kerperien
BügelHajema Adviseurs

Projectnummer
190.27.50.00.00



BügelHajema Adviseurs bv
Bureau voor Ruimtelijke
Ordening en Milieu BNSP
Vaart nz 48-50
Postbus 274
9400 AG Assen
T 0592 316 206
F 0592 314 035
E assen@bugelhajema.nl
W www.bugelhajema.nl

Vestigingen te Assen,
Leeuwarden en Amersfoort